

FAVh046 DĚTSKÝ FILM

Lekce 24. 10. 2022

Kontakt:

katerina.sram@mail.muni.cz

+420 728 639 973

Ústav filmu a audiovizuální
kultury,

Masarykova univerzita,
Filozofická fakulta

fav.phil.muni.cz

Zdroje

- HULÍK, Štěpán. *Kinematografie zapomnění: počátky normalizace ve Filmovém studiu Barrandov (1968-1973)*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky.
- SZCZEPANIK, Petr. *Továrna Barrandov: svět filmařů a politická moc 1945-1970*. [Praha]: Národní filmový archiv, [2016].
- SKUPA, Lukáš. *Film pro děti mezi vědou, uměním a průmyslem. Počátky žánru dětského filmu v české kinematografii 1945 až 1955*. Brno, 2009. Diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce Jaromír Blažejovský.
- SKUPA, Lukáš. Film pro děti mezi vědou, uměním a průmyslem. Počátky žánru dětského filmu v české kinematografii 1945 až 1955 in SKOPAL, Pavel, ed. *Naplánovaná kinematografie: český filmový průmysl 1945 až 1960*. Praha: Academia, 2012. Šťastné zítřky. S. 149-191.
- SKUPA, Lukáš. Která bude ta pravá? Počátky žánru pohádky v českém animovaném filmu po roce 1948. *Illuminace* (Časopis pro teorii, historii a estetiku filmu). Praha: Národní filmový archiv, 2020, roč. 32, č. 4, s. 9-28.
- ŠRAJER, Martin. Strašidelné pohádky Oldřicha Kmínka. *Revue*. Národní filmový archiv, Praha. 18. 5. 2021.

Počátky filmů pro děti v české kinematografii : situace před rokem 1945

- Animovaný film pro děti (?):

Bohuslav Šula: *Broučci* (1920); nedokončeno

Hermína Týrlová: *Zamilovaný vodník* (1928); s Karlem Dodalem

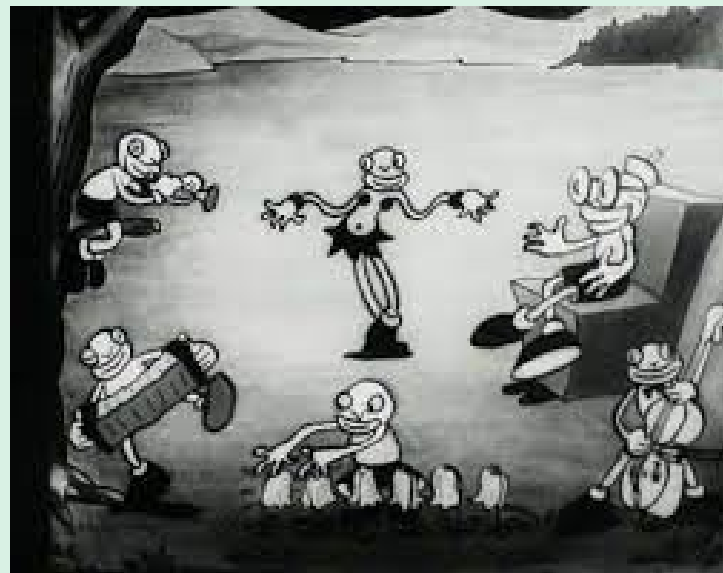
Tommy a mořská panna (1930)

Ferda Mravenec (1943)

Vánoční sen (1943); nedochováno

Broučci (1920)

[Zamilovaný vodník](#) (1928)

Ferda Mravenec (1943)

Počátky filmů pro děti v české kinematografii : situace před rokem 1945

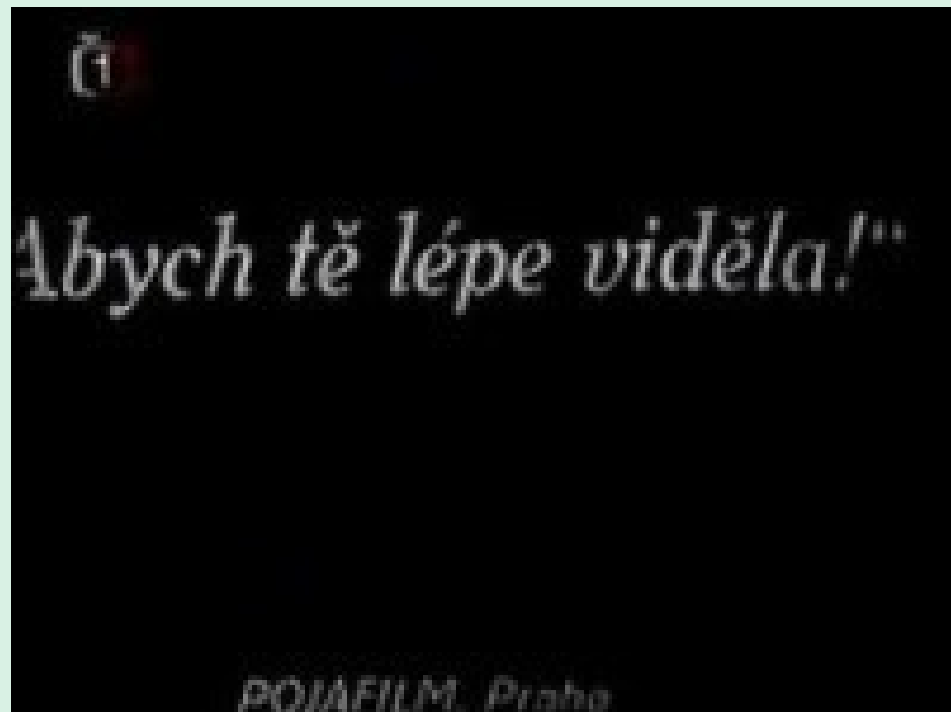
- Hraný film pro děti (?):

Svatopluk Innemann:

Červená karkulka (1920)

Oldřich Kmínek:

Perníková chaloupka (1933)
Sněhurka a sedm trpaslíků (1933)

Počátky hraných filmů pro děti v české kinematografii : poválečná situace

- společensko-politický diskurz ve vztahu k dětem a mládeži – „**výchova uměním**“
- zvýšená pozornost státu k mediálnímu obsahu pro děti – děti a mládež jako symbol budovatelské, „socializující se společnosti“
- duben 1948 : československá jednotná škola (nejmladší zástupci společnosti jako veřejně činní v zasazování se o budovatelské dílo)
- pionýrské organizace, čs. svazy mládeže; dny mládeže, týden dětské radosti
- rozhlas, film, divadlo, televize a další součásti mediální sítě chápány jako nástroje k výchově uměním dětí a mládeže; (Ústav pro film a diapozitiv)
- socialistický realismus

Sovětský svaz a dětský film

- Produkce sovětských dětských filmů: Sojuzdětfilm + Sojuzmultfilm
- 1936 : založení **Sojuzdětfilmu** – specializace na hrané filmy pro děti a mládež
- 1948 : **Filmové studio Maxima Gorkého**
- **Sovětský dětský film jako vzor pro organizační a umělecké pojetí československého dětského filmu**
- *Zlatý klíček* (alexandr Ptuško; 1939); *Timur a jeho parta* (Aledandr Razumnyj; 1940); *Zoja* (Lev Arnštam; 1944); *Slon a švihadlo* (Ilja Abramovič Frez; 1945); *Syn pluku* (Vasilij Pronin; 1946); Trilogie o Maxiku Gorkém, *Čuk a Gek* (Ivan Lukinskij; 1953) ad.

Nejproslulejší mistři sovětského filmu si pokládají za čest pracovat v této dílně, v níž vedle filmů o mládeži vznikají také filmy o jejich velikých vzorech. Neboť sovětský film nechce být jenom obrazem sovětského mláďa, chce být i jeho učitelem. A nic už nezbyvá dodat, nežli že výsledky jsou upoutání stejně mladí, jako dospělí.

Počátky hraných filmů pro děti v české kinematografii : poválečná situace

- **1945: zestátnění kinematografie** dekretem č. 50/1945 Sb. o opatřeních v oblasti filmu (konec platnosti 1993); **státně-socialistický modus produkce**
- 1946: začínající, nezkušení pracovníci jako tvůrci filmů pro děti – nejnižší kvalifikace i plat
- 1949 : celopodniková konference Československého státního filmu – zhodnocení **nedostatku látek pro děti**
- přetrvávající nekvalitní látky s dětskou tematikou, diskuse nad zapojením dětských literárních autorů jako tvůrců námětů
- tendence potlačovat fantazijní a kouzelný svět pohádek; dobrodružné filmy odůvodňovat vědeckým obsahem : *Pyšná princezna* (Bořivoj Zeman; 1952); *Cesta do pravěku*

	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Hrané filmy pro děti	-	-	-	3	2	1	1	1	2	5	3

černobílý	ČSR	povídky	přístupný	—	1959	dlouhý	HRY A SNY
2541 m 1 hod. 32 min. 5 dílů 16 mm: 1016 m	země původu		mládeži	—	r. schválení pro ČSR	šíře 35 mm zvukový film	

PRO VEDOUCÍ KINA A FILMOVÉ PRACOVNÍKY:

Názvy povídek: **Malá vánoční** (pracovní názvy: Zimní povídka, Vánoční srotok, Nejmenší...

Český umělecký film ze života dnešních pražských dětí, natočený podle povídek a scénáře spisovatele Ludvíka

Majitel monopol
8. II. 1959. Úvod
Distribuci filmu
0088. Seznam re
pozitiv, reklamní
dětí — o nich

AUTORI: Nám
Ludvík Aškens
humil Svobod
sef Střecha. A
Hudba: Svato
dr. Štěpán Ko
Zvuk: Milan
skupina: Han

HERCI: Miša
ka), zasloužil
Růžek (starší
Eman Fiala (J
umělec Josef
dislav Pešek (J
zasloužilý um
Hynková, zasl

OBSAH: Malá
mnozí z nich r
stromky. Na h

8. Filmový pi

barevný	CSSR	detektivní	přístupný	1946	dlouhý	MARTIN A ČERVENÉ SKLIČKO
2122 m 1 hod. 15 min. dílů 5 16 mm: 849 m	země původu	dětský	mládeži	rok schválení pro ČSSR	zvukový film šíře 35 mm	

Výrobce: **Filmové studio Barrandov. Rok výroby: 1946.**

Majitel monopolu: Ústřední půjčovna filmů, Praha. Promítání povoleno: 20. XII. 1946. Premiéra: 31. III. 1947. Úvodní titulky: české. Mluveno: česky. Distribuci filmu provádějí krajské podniky pro film, koncerty a estrády. Distribuční číslo filmu: 00014. Seznam reklam: A3, stěpky, série fotografií, diapozitiv, reklama: Další část detektivního seriálu pro dě

Martin a červené skličko je již třetí celovečerní film seriálu s doktorem Martinem, vedoucím dětského oddělení Veřejné bezpečnosti, v hlavní roli. Tentokrát vyšetřuje doktor Martin za spolupráce svého kolegu Krau-

AUTORI: Námět a scénář: Ota Hofman
Pomocná režie: Drahomíra Králová, Dem,
termanová. **Kamera:** Jan Novák. **II. ka:** že
ba: Svatopluk Havelka. **Výtvarník:** Vla
roslav Hájek. **Zvuk:** Emil Poledník. V
Jilovec. **Zástupce vedoucího výroby:** 10ž
skupina: Švábík—Procházka. alé
avě

HERCI: Jaroslav Vízner (Martin), Jan
mír Hrubý (Kraus), Václav Lohniský
Kotva (Karlík), Jan Skopeček (strážník
kovník), Eva Svobodová (vesnická žen
Monika Švábová (dívka ze starožitnictva
starožitnictví) aj. tné
lné

OBSAH: Zámecký sál, plný uměleoký
ností — zbraně, šperky, historický ná
ny, obrazy, benátská zrcadla, naleštěn
hou, šourajících se nemotorně v ne
Nade vším neúčastný hlas průvodce, o
le totéž. Stále stejný obraz, několikrát
se vkrádající do jasným letním slunc
signalizují příchod závrači hodiny. I
raz

černobílý	ČSR	dětský	přístupný	1959	anketa	dlouhý	ZPÍVAJÍCÍ PUDŘENKA
2133 m 1 hod. 17 min. 5 dílů 16 mm: 853 m	země původu		mládeži	r. schválení pro ČSR	filmového diváka	zvukový film šíře 35 mm	

PRO VEDOUCÍ KINA A FILMOVÉ PRACOVNÍKY:

Výrobce: **Filmové studio Barrandov. Rok výroby: 1959.**
Majitel monopolu: Ústřední půjčovna filmů, Praha. Promítání povoleno: 23. X. 1959. Úvodní titulky: české. Mluveno: česky.

Distribuci filmu provádějí Krajské filmové podniky. Distribuční číslo filmu 0575. Seznam reklamního materiálu: plakát A1, A3, textový plakátek, stěngazeta, série fotografií, diapozitiv, reklamní snímek. Heslo pro plakát: Napínavé pátrání pražských kluků po ztracené vysílačce.

AUTORI: Námět: Svatopluk Hrnčíř. **Literární scénář:** Milan
Pavlík, Ota Hofman. **Technický scénář a režie:** Milan Vošmik.
Kamera: Jan Novák. **Hudba:** Svatopluk Havelka. **Stavby:** arch.
Vladimír Labský. **Střih:** Miloslav Hájek. **Zvuk:** Dobroslav Šrámek.
Vedoucí výroby: Jaroslav Jilovec. **Zástupce vedoucího vý**
roby: I. H. K. Trávníčková; I. Hanuš, dr. Er. Pavlíček

Český umělecký film režiséra Milana Vošmika „Zpívající pudřenka“ je film o dětech a pro děti. Jeho hrdiny znají mladí čtenáři z nedávno vydané knížky Svatopluka Hrnčíře „Případ skončil v pátek“. Mezi knihou a filmem je však zásadní rozdíl: zatímco v literární formě jde spíše o parodii diverzantských povídek a románů, Vošmikův film je pojat jako skutečný dobrodružný příběh, v němž skupina záškodníků usiluje o uloupení cenného českého vynálezu, který by prodala do ciziny. Jejich záměry překazí parta dětí, která se ve stylu „Emila a detektivů“ zúčastní živé honičky, pomůže pracovníkům Bezpečnosti zločince identifikovat a dopadnout. — Svou dobro-

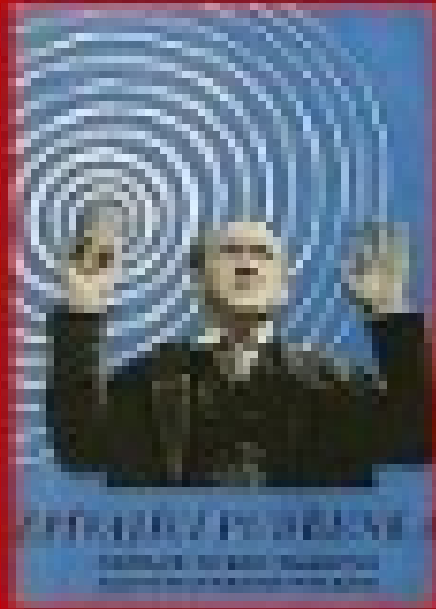
Počátky filmů pro děti v české kinematografii : poválečná situace

- *Vánoční sen* (Karel Zeman, Bořivoj Zeman; 1945; krátkometrážní)
- *Kouzelný míč; Pionýrská abeceda* (Karel Baroch; 1949; krátkometrážní/středometrážní) – vyr. Krátký film Praha (sekce „Filmové hry“)
- *Na dobré stopě; Zelená knížka* (Josef Mach, 1948); *Křížová trojka* (Václav Gajer; 1948)

50. léta a hraný film pro děti v české kinematografii

- **1. října 1953** : vznik **Centrální správy dětského, kresleného a loutkového filmu** (skupina dětského hraného filmu v Praze, skupina kresleného filmu v Praze, skupiny loutkového filmu v Praze a v Gottwaldově/Zlíně) – naplnila dlouhotrvající potřebu zaštitění; v čele Správy stál Svetozar Vítek;
zanikla 1. července 1955
- 1955 : pět tvůrčích skupin ČSF – **TS Ladislava Hanuše** (tzv. dětská)
- 1956-1959 : **TS Hanuš – Träger**
- 1959-1961 : **IV. tvůrčí skupina**
- Milan Vošmik : *Matúš* (1953)
Honzíkova cesta (1956)
Zpívající pudřenka (1959)
- Karel Zeman : *Cesta do pravěku* (1955); kombinovaný
- *Konec strašidel* (Jan Matějovský, Jiří Slavíček; 1953); *Partyzánská stezka* (Emanuel Kaněra; 1959)

50. léta a hraný film pro děti v české kinematografii

Zpívající pudřenka (Milan Vošmik; 1959)

60. léta a hraný film pro děti v české kinematografii

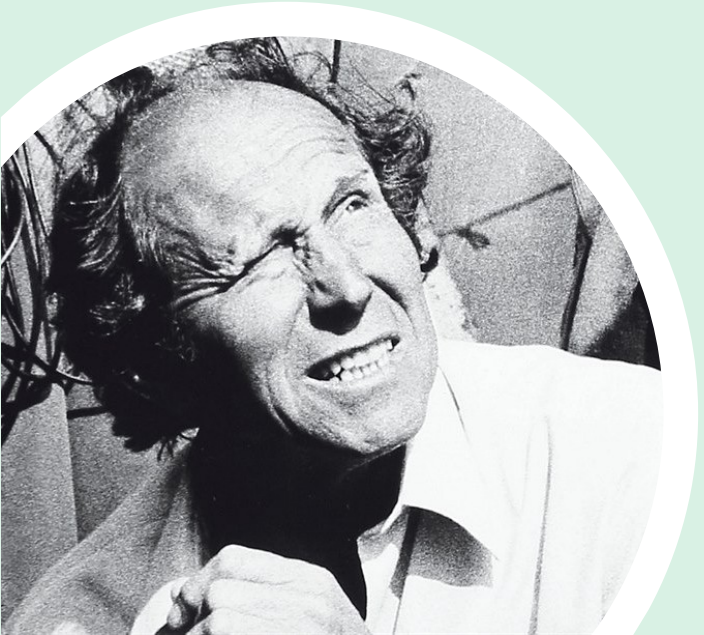
- přetrvávající trend „pseudodětských“ filmů : [Práce](#) (r. Karel Kachyňa; 1960); [Zlé pondělí](#) (Milan Vošmik; 1960)
- 1961 : jmenování Ericha Švabíka do „dětské“ TS **Švabík – Procházka**; skupina společně se členy ideové rady fungovala do roku 1970

FILMOVÉ STUDIO BARRANDOV (FSB) :

- **Jiří Hanibal** : *Život bez kytary* (1962); pro mládež; *Povídky o dětech : Magdalena* (1964); *Škola hřištníků* (1965); pro mládež; *Dědeček, Kyliján a já* (1966); *Červená kůlna* (1968)
- **Milan Vošmik** : [Pohádka o staré tramvaji](#) (1961); *Táto, sežeň štěně* (1963); série dětských detektivek s Martinem (*Volejte Martina* (1964); *U telefonu Martin* (1966), *Martin a červené sklíčko* (1966); *Martin a devět bláznů* (1966)
- **Jan Valášek** : *Kouzelný den* (1960); *Malý Bobeš* (1961); *Malý Bobeš ve městě* (1962); *Tři zlaté vlasy děda vševěda* (1963); [Když má svátek Dominika](#) (1967)
- **Pavel Hobl** : [Máte doma lva?](#) (1963)

FILMOVÉ STUDIO GOTTWALDOV (FSG) :

- **Josef Pinkava** : [Komu patří pohár?](#) (1960); [OK 12 startuje](#) (1961); *Ivana v útoku* (1963) – sportovní tematika; [Automat na přání](#) (1967)

Ota Hofman : Několik poznámek k historii a problematice hraného filmu pro děti a mládež (1962)

(konference o dětském filmu)

populární
dy by st
ší divák
kruh. Ot
příběh, n
šestí le
mu průzk
váka při
u konce
kračován

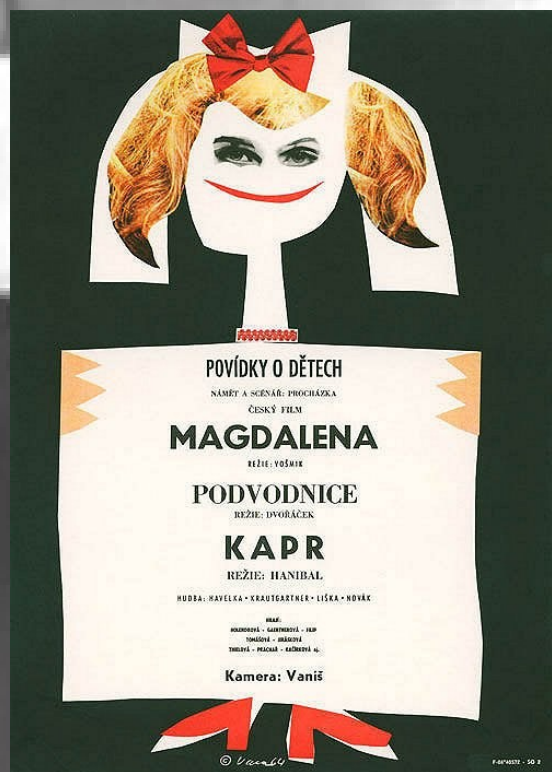
Jakým
film s ústře
ných episod,
rý by byl šň
daly jednotl:
ší příhodu h
peň je kompor
je to jen vně
mu čtena v de
bez možností
okamžitých ot

Je to určeno a podmíněno jeho vstupem do velké školy, do širšího kolektivu, kde si nyní znovu musí budovat osobní vztahy vůči kamarádům, učitelům, kdy se také zásadně mění jeho postavení v rodině. Hra se stává jedním z pomocníků organizace jeho školní práce. Mění svou hru postupně v zaměstnání. V dítěti přerůstá konkrétní myšlení v souvislé a paměť v logickou. Děti vlivem své změny ve společnosti odmítají podceňování a tak zvané "dětské hraní". Jsou součástí společnosti. Začínají aktivně pracovat pro společnost. Žádají od umění pravdu. To neznamena, že by je přestaly zajímat pohádky a utopické příběhy, naopak, ale ty již musí stát na skutečných a reálných vztazích a možnostech, které děti poznaly. Věří, že vztahy lidí v příběhu jsou vztahy skutečnými a prověřují je svou znalostí skutečnosti, získanými vědomostmi a poznatky. Potřebují napínavé a dobrodružné příběhy. Potřebují své hrdiny, kteří by jim byli vzorem a cílem.

Obrazu současného světa: děti věnuje náš film značnou

Projekce 24. října v 18:00 v kinosále 34:

Povídky o dětech

Magdalena

Československo, 1964

26 minut

režie: Milan Vošmik

Podvodnice

Československo, 1964

17 minut

režie: Jaromír Dvořáček

Kapr

Československo, 1964

30 minut

režie: Jiří Hanibal

„Povídky jsou napsány z hlediska dospělých. Jsou to takové milé vzpomínky na ty „velké události z dětství, na které člověk v životě vzpomíná.“

(Anon. Povídky o dětech. *Filmový přehled*, 26. 4. 1965, roč. 1965, č. 17, s. 6-7.)